FORVALTNINGSPLAN FOR
FUGLØYKALVEN FYRSTASJON

KARLSØY KOMMUNE • TROMS OG FINNMARK FYLKE

KYSTVERKET

INNHOLD

GENERELL DEL

Kystverkets fyrstasjoner 3
Innledning 3
Fredningsprosessen 3
Fredning av bygningene 3
Fredning av området som helhet 3
Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen 3
Vernemyndighet 3
Kravet om forvaltningsplan 3
Hensikten med forvaltningsplanen 3
Ny bruk – på fyrenes premisser 4
Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere 4
Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen 5
Formidling 5
Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene 5
Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider 6
Krav til håndverkere 6
Veiledere for vedlikehold 6

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern og vedlikehold 6
Grunnholdninger til vern 6
Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper: 6
Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper 6
Større vedlikeholdsarbeider og endringer 7
Tilbakeføring 7

Fugløykalven fyrstasjon / SPESIELL DEL 8
Kart og situasjonskart 9
Kart hentet fra fredningsvedtaket 10
Kart over det fredete området 11
Faktaopplysninger om Fugløykalven fyrstasjon 12

Bygningspresentasjoner
1. Fyrtårnet 14
2. Boligen 20
4. Stort uthus 27
5. Lite uthus / utedo 30
10. Naust 32

Det fredete området 37

Vedlegg 1: Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner. 38
Vedlegg 2: Fredningsvedtak for Fugløykalven fyrstasjon 39
Vedlegg 3: Tilstandsvurdering av Fugløykalven fyrstasjon 2021 50

Info om forsidefoto og andre foto: Kystverket 2021

GENERELL DEL

Tranøy fyrstasjon på Hamarøy, Nordland. Foto: Kystverket.

Kystverkets fyrstasjoner

Innledning

Fyrstasjonene forteller om en spesiell og svært viktig del av norsk historie. Satsingen på utbyggingen av fyrvesenet er en av de største i den norske stats historie, og utbyggingen av fyrstasjonene har bidratt til å utvikle Norge til den sjøfartsnasjon vi har vært og fremdeles er. Fyrstasjonene er også omfattet av en stor og stadig økende interesse, og ikke minst har de ofte en sterkt identitetsskapende funksjon for lokalbefolkningen. De fleste fyrstasjoner er monumenter i kystlandskapet, og Kystverket er som eier forpliktet til å forvalte disse kulturminnene med respekt for dem som har vært med på å bygge opp den maritime infrastrukturen vi i dag forvalter, og med omtanke for dem som kommer etter oss.

Fredningsprosessen

På bakgrunn av "Nasjonal verneplan for fyrstasjoner", som kom i 1997, fattet Riksantikvaren i tiden frem til 2001 vedtak om fredning etter kulturminneloven av 83 fyrstasjoner. Av disse er i dag 68 helt eller delvis fremdeles i Kystverkets eie (se oversikten i vedlegg 1). I 2001 besluttet Stortinget at de siste 31 bemannede fyrstasjonene skulle avbemannes, og denne prosessen ble avsluttet i 2006. Gjennom tidene er mange fyrstasjoner solgt, men i St.prp. nr. 29 (2006 – 2007) ble den da pågående avhendingsprosessen stoppet, og det ble bestemt at Kystverket skulle eie fyrstasjonene (med unntak for mulig overføring til Direktoratet for naturforvaltning). Samtidig ble det bestemt at Kystverket skulle stå for utleie slik at fyrstasjonene kunne gjøres tilgjengelige for allmennheten. Dette innebærer at "vern gjennom bruk" vil være et viktig prinsipp for etatens forvaltning av fyrstasjonene.

Fredning av bygningene

Bygningene på fyrstasjonen er fredet i henhold til § 15 i kulturminneloven. Dette innebærer at det ikke er tillatt å rive bygningene eller deler av disse, eksteriøret må ikke bygges om, heller ikke interiøret der dette er særskilt nevnt. Planløsningen kan ikke endres, og det kan ikke skiftes ut bygningselementer eller materialer. Alt vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

Fredning av området som helhet

Området rundt bygningene er fredet i henhold til § 19 i kulturminneloven. Hensikten er å bevare anleggets virkning i landskapet, og sørge for at anleggets karakter blir bevart. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Eldre strukturer som gjerder, rekkverk, jordkjellere, tekniske installasjoner osv skal ikke fjernes eller endres uten at det har vært nødvendig kontakt med vernemyndighetene. Det er viktig å bevare stedets egenart, og dette gir også en sentral premiss for hvordan det kan legges til rette for ny bruk av fyreiendommene.

Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen

I fredningsvedtakene står det at fredningen ikke skal være til hinder for den tekniske driften av fyrstasjonen. Dette betyr imidlertid ikke at Kystverket uten videre kan fjerne eller gjøre endringer på teknisk utstyr, selv om dette er sikkerhetsmessig begrunnet. Andre formuleringer i de forskjellige fredningsvedtakene gjør også at det kan være nyanser i hva som er tillatt og hva som er søknadspliktig. Generelt er det best å gå ut ifra at alle tiltak er søknadspliktig, spesielt i selve fyret, som er interiørfredet. Det er viktig at regionen har en god dialog med vernemyndighetene i en tidlig fase, ikke minst fordi etaten da kan få veiledning slik at planlagte tiltak kan bli gjennomført på en måte som også best mulig ivaretar hensynet til kulturminnet.

Vernemyndighet

Ansvaret for den konkrete oppfølgingen og forvaltningen av fredningsvedtakene for de enkelte fyrstasjoner er delegert fra Riksantikvaren som nasjonal vernemyndighet til fylkeskommunenes regionale kulturminneforvaltning. Det er følgelig fylkeskommunen som skal behandle søknader om dispensasjon ved tiltak som krever slik tillatelse, og det er den aktuelle region i Kystverket som kan sende søknad om dispensasjon.

Kravet om forvaltningsplan

I henhold til kgl. res. av 1. september 2006 skal det utarbeides forvaltningsplan for alle fredede eiendommer i statens eie. I forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer er det bestemt at forvaltningsplanene skal forelegges Riksantikvaren, som skal sikre at innholdet ivaretar formålet med fredningen.

Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal både gi kunnskap om viktige generelle prinsipper for forvaltningen av fyrstasjonene som fredede kulturminner, og gi forståelse for det helhetlige miljøet og det særpreget som karakteriserer den enkelte fyreiendommen,

Hensikten er å sørge for et best mulig utgangspunkt for å stille de rette spørsmålene og finne de rette løsningene når det gjelder vedlikehold, bruk og utvikling av den aktuelle fyrstasjonen.

Forvaltningsplanen består av en generell del, som er felles for alle fyrstasjonene, og en spesiell del, som omhandler den enkelte fyrstasjon.

Forvaltningsplanens spesielle del vil inneholde:

- Relevante eiendomsdata
- Presentasjon av fyreiendommen som helhet, de enkelte bygninger, anlegg og tekniske installasjoner, og området.
- Vurdering av utviklingsmuligheter for fyrstasjonen som helhet samt for de enkelte bygninger
- Eventuelle spesielle forhold for den aktuelle fyrstasjon
- Bygnings- og konstruksjonsdokumentasjon (foto og tegninger)
- Tilstandsanalyse, eventuelt med konkrete forslag til tiltak
- Historisk dokumentasjon
- Fredningsvedtaket

Når det gjelder historisk dokumentasjon, vil ikke den kunne være uttømmende i forvaltningsplanen for den enkelte fyrstasjon. Det er derfor viktig at man ved planlegging av konkrete tiltak, som tilbakeføring eller formidling, går aktivt inn for å finne ytterligere informasjon. Her vil også Kystverkmusea kunne bistå med informasjonsinnhenting.

Ny bruk – på fyrenes premisser

Ny bruk gjør det ofte ønskelig og noen ganger nødvendig med endringer av bygninger og tilrettelegging på området. Det er viktig å bruke tid på å vurdere hvordan slike tiltak kan gjøres så skånsomt som mulig, og uten at fyreiendommens egenart blir skadelidende. En liten endring ett sted kan virke harmløs, og det samme kan en annen et annet sted, og en tredje… men summen av disse delene kan bli en dårlig helhet som gir en lite harmonisk utvikling av stedet. Forvaltningsplanen skal bidra til at det blir lettere å ha helheten for øye når mulige endringer vurderes. I gjennomgangen av fyreiendommen som helhet og de enkelte bygninger blir det konkretisert forhold som det vil være viktig å ta hensyn til ved planlegging av større vedlikeholdsarbeider og endringer, og det indikeres mulige bruksområder og utviklingspotensiale som Kystverket mener vil ivareta stedets egenart. Enkelte steder er det naturlig å gi klare føringer om hvor det vil være aktuelt å vurdere tilbakeføring, og eventuelt til hvilken epoke.

Fra Store Torungen. Foto: Kystverket.

Det lar seg oftest gjøre å finne gode løsninger som forener vern med ny bruk, selv om løsningene kan bli annerledes enn det man først så for seg. Å finne slike løsninger krever grundighet, vilje og kompetanse i både planlegging og gjennomføring av arbeidene. Felles samtaler mellom Kystverket som eier, leietaker som bruker, kommunen som forvalter av plan- og bygningsloven og fylkeskommunen som forvalter av fredningsvedtaket, vil ofte være vel anvendt tid – og ikke minst hvis diskusjonene kan finne sted nettopp på fyrstasjonen. Stedet er i høyeste grad part i saken, og kan ofte gi føringer gjennom sin tilstedeværelse!

Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere

Kystverket er avhengig av et samarbeid med leietakere som er interessert i å bidra til å ta vare på den viktige kulturarven som fyrstasjonene representerer. Etaten vil i liten grad selv kunne benytte den bygningsmassen som er på fyrstasjonene utover de bygningene som er direkte knyttet til den tekniske driften av navigasjonsinstallasjonen, slik som maskinhus og fyrtårn. Vern gjennom bruk forutsetter et aktørsamarbeid, der gjerne også lokale og regionale myndigheter er engasjert, enten som leietakere, eller som aktive premissleverandører og bidragsytere i utviklingen av stedet.

Kystverket benytter en standard leieavtale ved utleie av fyrstasjoner, også for de som ikke er fredet. Avtalen har følgende generelle formål og forutsetninger:

- Uavhengig av om eiendommen er helt eller delvis fredet, skal eiendommen bevares og sikres som kulturminne, og eiendommens egenart skal bevares.
- Leietaker skal ivareta og videreutvikle allmennhetens adgang til fyreiendommen. Leietakers aktivitet på stedet må tilpasses allmennhetens intereser slik at den ikke kommer i konflikt med disse interessene.
- Leietaker forplikter seg til å holde utleier løpende orientert om planene for utviklingen og bruken

av leieobjektet.

- Utleier vil bidra med rådgivning ved videre vedlikehold og istandssetting av leieobjektet. Utleier vil løpende vurdere mulighetene for å bidra til vedlikehold og/eller oppgradering av leieobjektet ut fra de til enhver tid gitte budsjettrammer.
- Leietaker må ikke bruke, eller tillate at andre bruker, leieobjektet til bolig.
- Leietaker forplikter seg til å legge særlig vekt på miljøvern i forhold til bruk og vedlikehold av leieobjektet.

I tillegg skal det formuleres egne punkter som uttrykker formål og forutsetninger for leieforholdet ved den enkelte fyrstasjon. En slik formålsparagraf i en leieavtale understreker nødvendigheten av et nært samarbeid og tett kommunikasjon mellom Kystverket og leietakerne – dette er ikke et vanlig leieforhold, men gjelder samarbeid om et kulturminne!

Avtalen omtaler også samarbeidet om vedlikeholdsarbeidet på fyrstasjonen. Det er Kystverket som i siste instans er ansvarlig for å sette opp arbeidsprogram for det enkelte år og gi nødvendige føringer for hva som skal gjøres og på hvilken måte. Bortsett fra ved kritiske hendelser, slik som ved stormskader, skal ikke leietaker utføre noen tiltak på eiendommen uten at dette er godkjent av eier. Det er også eier som er ansvarlig for at alle nødvendige tillatelser er innhentet fra vernemyndighetene.

Kjeungskjæret fyrstasjon, Trøndelag. Foto: Kystverket.

Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen

Fredningsvedtaket er styrende for forvaltningen av fyreiendommen, og er rettslig bindende. Forvaltningsplanen er ikke rettslig bindende, men uttrykker Kystverkets vurdering av hva som vil være en naturlig presisering og konkretisering av fredningsvedtaket, og etatens oppfatning av hvordan den fredede eiendommen bør utvikles. Konkrete tiltak kan ikke gjennomføres uten at vernemyndighetene har fattet vedtak om at de kan iverksettes. Det er Kystverket i den enkelte region som søker vernemyndighetene i det aktuelle fylke om tillatelse til tiltak.

Formidling med nytt elementsystem i betong. Foto: Kystverket.

Formidling

Fyrstasjonene er nasjonale kulturminner som skal dokumentere en viktig del av vår maritime kulturarv og Kystverkets historiske innsats for å trygge ferdselen til sjøs. Samtidig er det et mål med fredningen at kunnskap om disse kulturminnene og deres historiske kontekst skal kunne formidles til allmennheten. Det er derfor viktig at all ny bruk bidrar til kunnskapsformidling og opplevelse av historien. Kystverket vil i samarbeid med Kystverkmusea (ved Lindesnes fyrmuseum) lage retningslinjer for utarbeidelse av formidingsplaner for de enkelte fyrstasjonene, i et samspill mellom etaten, etatsmuseene og leietakerne. Det er videre utarbeidet en skiltmal for de fredede fyrstasjonene, for å gi etatens formidling av egen kulturhistorie et helhetlig, nasjonalt preg. Denne skiltmalen vil være styrende for hvordan utendørs informasjon og skilting utformes på de fredede fyrstasjonene. All utendørs informasjon skal godkjennes av Kystverket på forhånd.

Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene

På alle de fredete bygningene skal eksteriøret bevares mest mulig uendret. Enkelte bygninger er svært autentiske, mens andre er sterkt endret og modernisert. Ulike typer tiltak, som tilbakeføring og utskifting av bygningsdeler, vil derfor bli vurdert ulikt fra bygning til bygning.

Interiørene har for de aller fleste av fyrstasjonene ikke et like sterkt formelt vern som eksteriøret – unntaket er selve fyrtårnene, som er interiørfredet. For de øvrige bygningene er planløsning og konstruksjoner normalt omfattet av de enkelte fredningsvedtakene. Imidlertid bør en ved interiørmessige oppgraderinger og endringer legge vekt på å bevare størst mulig autentisitet med tanke på den historie fyrstasjonen skal formidle. Denne intensjonen må samtidig avveies i forhold til behovet for nødvendig bruksmessig oppgradering.

Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider

Alle endringer og større vedlikeholdsarbeider på en fredet bygning eller et fredet område skal dokumenteres. En søknad om tillatelse inneholder et minimum av beskrivelse av tiltaket, men dette er ikke tilstrekkelig dokumentasjon. Det vil bli gitt nærmere retningslinjer for hvordan nødvendig dokumentasjon skal utføres og arkiveres.

Krav til håndverkere

Generelt må håndverkere som arbeider på fredete bygninger, ha nødvendig kunnskap og erfaring fra antikvarisk arbeid. Det er viktig å ha den rette holdningen til dette arbeidet, beherske aktuelle teknikker, og å ha faglig grunnlag for å kunne ta riktige valg når det gjelder materialer og metode.

I noen tilfeller vil det være nødvendig med spesialkompetanse for at resultatet skal bli tilfredsstillende. Dette kan være ved restaurering av vinduer, dokumentasjonsarbeid, blanding av maling etter historisk resept, konserveringsarbeider mm. Når vernemyndigheten gir tillatelse til endringer, kan det settes vilkår om at utførende håndverkere har antikvarfaglig kompetanse.

Geitungen fyrstasjon, Rogaland. Foto: Kystverket.

Veiledere for vedlikehold

Det er behov for å sammenfatte retningslinjer for vedlikehold av fyrstasjonene, både de fredede og de ikke fredede, i egne veiledere for vedlikehold, og Kystverket er nå i ferd med å utarbeide slike veiledere. Denne prosessen vil også innebære nær kontakt med ulike vernemyndigheter, for å finne frem til løsninger som i størst mulig grad kan være felles for etatens fredede bygninger. I og med at søknad om dispensasjon avgjøres av den enkelte fylkeskommune, kan tolkning av og praksis i oppfølging av fredningsvedtakene variere noe fra fylke til fylke. Veiledere for vedlikehold bør kunne bidra til å harmonisere praksis ut fra et nasjonalt perspektiv, selv om de naturligvis ikke vil kunne erstatte kravene til saksbehandling i den enkelte sak.

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern

Grunnholdninger til vern

Kulturminner er en viktig del av vår samlete kulturarv. Bygningene dokumenterer tidligere tiders samfunnsforhold, levekår, liv og gjøremål, byggeskikk og håndverksteknikker.
Gamle bygninger er ikke-fornybare ressurser, og de er primærkilder til kunnskap om fortida. Alle andre nedtegnelser, fotografier og registreringer innebærer grader av fortolkning. Bygningene er derfor en unik kilde til kunnskap og et umistelig grunnlag for framtidig forskning, enten det gjelder levekår, byggeteknikk, dekordetaljer eller lignende. Ved framtidig bruk og modernisering er det viktig at vi i minst mulig grad reduserer bygningenes verdi som historisk kilde. Som hovedregel skal man være svært varsom med å fjerne elementer i en fredet bygning – alle de historiske epokene som har nedfelt seg i det fysiske bygningsmiljøet, forteller en historie om bygningens og stedets utvikling. I noen tilfeller kan man imidlertid bli nødt til å prioritere mellom ulike faser. Unntaksvis kan det også vært aktuelt å tilbakeføre en bygning til en dokumentert tidligere tilstand.

Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper innen bygningsvernet

De viktigste grunnprinsippene er:

- Mest mulig av alle deler av bygningen skal bevares. Derfor må inngrepene ved vedlikehold og utbedring være så små som mulig.
- Det er bedre å vedlikeholde framfor å reparere, og det er bedre å reparere framfor å skifte ut.
- Det må brukes tradisjonelle materialer og metoder, både ved vedlikehold og eventuell utskifting.
- Skjulte deler av bygningen (konstruksjoner) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater).
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske ”arkivet” er bygningen selv.
- Gamle ombygginger og endringer av en bygning er ofte viktige å bevare. De kan fortelle om bygningens livshistorie gjennom skiftende stilretninger og bruk.
- Når noe fjernes eller endres, skal aktuell dokumentasjon bli nedtegnet og arkivert. I spesielle tilfeller sikres dokumentasjonen ved lagring av den fjernete bygningsdelen (nærmere retningslinjer vil bli utarbeidet for dette).
- Endringer skal om mulig være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen kan framstå slik den var før endringen.

Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper

Hovedregelen er at løpende vedlikehold utføres uten at vernemyndighetene trekkes inn, mens man må søke tillatelse for endringer. Grensen mellom vedlikehold og endring kan være vanskelig å definere, og ulike aktører kan ha ulik oppfatning av begrepene. Kulturminnevernets definisjon av vedlikehold er snever, i den hensikt å ivareta kulturhistoriske verdier.

Mange eiere har i beste mening utført ”vedlikeholds-arbeid” på en slik måte at vernemyndighetene vurderer dette som endring/inngrep, som i verste fall er skadelig for kulturminnet. Dette kan for eksempel være bruk av for tett maling, som med-fører av-skalling og råteskader, eller utskifting av opprinne-lige bygningsdeler som burde blitt istandsatt av en kyndig restaureringshåndverker. Vedlikeholdet av en fredet bygning er underlagt kulturminneforvalt-ningens overvåkning. Det kan oppstå usikkerhet om hva man kan utføre uten å spørre, og når man må søke om tillatelse.

Hovedprinsippet for vedlikehold av gamle bygninger er å bevare mest mulig av de gamle bygningsdelene og å hindre skader. Dette gjelder både synlige og skjulte konstruksjoner og elementer. Vedlikeholdet skal om mulig skje på samme måte som da huset ble bygget, med samme teknikk, utførelse og materialbruk. I praksis vil dette noen ganger bety merarbeid, andre ganger krever det bare omtanke og kompetanse.

Homlungen fyrstasjon, Østfold. Foto: Kystverket.

Ved å bevare de gamle bygningsdelene og overflatene beholder bygningen sin autentisitet, og dermed sin vitenskapelige kildeverdi og opplevelsesverdi. En kopi kan aldri fullt ut erstatte de opprinnelige bygningsdelene. Selv om kopien er nøyaktig likt utført, er minst to dimensjoner gått tapt:

1. Aldersverdien: Spor av ”tidens tann” er borte. Vi kan ikke lenger berøre de samme materialene som våre forgjengere.

2. Sannhetsgehalten: Hvordan kan våre etterkommere vite at kopien er nøyaktig utført?

Kan de stole på at historien og byggeteknikken som formidles, er identisk med den opprinnelige?

Større vedlikeholdsarbeider og endringer

Det må søkes om tillatelse for større vedlikeholds-arbeider, større reparasjoner og endringer i en fredet bygning. Som oftest blir det gitt tillatelse når endringene er små og tiltaket er nødvendig for fortsatt bruk. Kulturminneforvaltningens oppgave er å passe på at det ikke blir gjort så mange endringer i årenes løp at det til slutt er lite igjen av det opprinnelige huset.

Eksempler på større vedlikeholds-/ istandsettingsarbeider som krever tillatelse:

- endring av utvendig malingtype/farge, fjerning av eldre malinglag, overmaling av dekor og lignende
- vedlikehold av utvendig kledning som innebærer et betydelig omfang utskifting av råteskadet virke
- restaurering av vinduer der det er råteskader som innebærer betydelig innspunsing av nytt virke og forbedring/endring av tekniske løsninger

Eksempler på andre endringer som krever tillatelse:

- utskifting av bygningselementer, som utvendig panel, vinduer og ytterdører
- tildekking eller fjerning av eksisterende utvendige overflater
- oppsetting eller riving av innvendige lettvegger
- installering av våtrom eller kjøkken
- etablering av infrastruktur, rørføringer, ventiler etc.
- fasadeendringer
- oppføring av tilbygg
- tilbakeføring til tidligere dokumenterbar tilstand

Et overordnet prinsipp er at alle endringer om mulig skal gjøres reversible, slik at de i framtida kan la seg tilbakeføre. Endringer og tilføyelser skal kunne fjernes uten at bygningen blir forringet. I praksis kan dette eksempelvis innebære at nye skillevegger festes slik at de lett kan fjernes uten å sette merkbare spor.

Tilbakeføring

Når vernemyndighetene skal vurdere forslag til endringer, vil de ta hensyn til hvilken periode – eventuelt flere perioder – i bygningens historie som fredningen søker å bevare. Hvis det er foretatt endringer i nyere tid, kan det i noen få tilfeller være aktuelt å tilbakeføre bygningen til et tidligere eller opprinnelig utseende. Dette kan gjelde et helt eksteriør, deler av bygningen, enkelte rom eller mindre bygningsdeler og detaljer. Følgende premisser og forutsetninger bør ligge til grunn for at en tilbakeføring skal kunne vurderes:

- Det foreligger sikker, god og tilstrekkelig dokumentasjon (tegninger, fotografier eller lignende) av den opprinnelige situasjonen.
- Tilbakeføring basert på gjetting kan normalt ikke godtas.
- De nyere tilføyelsene som fjernes eller tildekkes, har relativt lav/underordnet verdi.
- Kulturminnet er ikke for sterkt endret. Hus som har fått ny takform, hovedvolum eller lignende bør bevares slik de er. Tilbakeføring av vindustyper og kledning på en bygning med intakt hovedform, kan derimot være aktuelt.

FUGLØYKALVEN FYRSTASJON

SPESIELL DEL

Fugløykalven fyrstasjon
Torsvåg fyrstasjon
Hekkingen fyrstasjon
Loppa
Nord-Fugløya
Arnøya
Årviksand
Nordkvaløya
Grøtøya
Helgøya
Vannøya
Vannvåg
Rebbenesøya
Mikkelvika
Vannsundet
Karlsøy
Hansnes
Ringvassøya
Reinøya
Soltindan
Kvalsundet
Vengsøya
Grøtsundet
Uhlsfjorden
Lyngs-
fjellan
Lenangstindane
Lyngen
Uløya
Kågen
Skjervøy
Kvænangen
Reisafjorden
Sørkjosen
Storslett
Djupvik
Olderdalen
Kvaløy-sletta
Ersfjordbotn
Skittentinden
TROMSØ
Tromsdals-tinden
Brøvikeidet
Sjursnes
Lyngseidet
Sommarøy
Husøy
Meljordvær
Malangen
Straumsfjorden
TROMS OG FINNMARK
ROMSA JA FINNMARKU

Kart

1. Fyrtårn
2. Bolig
3. Stort uthus
4. Lite uthus
5. Naust
1.
2.
3.
4.
5.
Situasjonskart
Kart hentet fra Kystinfo / Kystverket.

1 Tårn
2 Bolig
3 Utehus
4 Ute hus
5 Naust
Heis
Fuglöykalven fyrstasjon
0m 10 20
N

Kart over fredningsområdet ved Fugløykalven fyrstasjon:

Faktaopplysninger om Fugløykalven fyrstasjon

Eiendomsinformasjon			
Opprettet		1916	
Fylke	Troms og Finnmark		
Kommune		1936 Karlsøy	
Fyrlistenummer		900000	
Dato for fredningsvedtak		16. april 1999	
Andre vernebestemmelser		Ingen andre vernebestemmelser.	
Eiendom (kommunenr., gårdsnr., bruksnr.)		1936 / 53 / 2	
Nummer i Askeladden	87441	Grunneier	Staten v/ Kystverket
Utleie		Fyrstasjonen er for tiden ikke utleid	

Oversikt over registrerte bygninger og konstruksjoner

Byggnr. i fredn. vedtaket	Bygnings-type	Bygg-status	GAB-nr.	Nummer i Aske-ladden	Verneklasse / §	Omfanget av fredningen
1	Fyrtårn	Intakt	191956516	87441-1	Klasse 1, kultur-minneloven § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør.
2	Bolig	Intakt	191970047	87441-2	Klasse 1, kml § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hoved-struktur/ romfordeling.
3	Stort uthus	Intakt	191970055	87441-3	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over
4	Lite uthus	Intakt	191951646	87441-4	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over
5	Naust	Intakt	191970039	87441-5	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over
	Det fredete området				Klasse 1, kml § 19	Fredningen omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner §19. Fredningsområdet omfatter hele øya som fyrstasjonen ligger på.

Litt om fyrstasjonens historikk	Fugløykalven fyrstasjon ble opprettet i 1920. Det var til nytte for fiskere på havet nord og øst for Fugløy i Troms. Fyret kunne også benyttes som innseilingsfyr for ishavsfartøyer på vei inn fra nord. Det var behov for sterk belysning og fyret fikk en 2.ordens linse. Driften av fyrapparatet samt stedets isolerte beliggenhet og utfordrende landingsforhold tilsa god bemanning. Betjeningen av fyret skulle utføres av fyrvokter og to assistenter. Tjenesteperioden var seks måneder sammenhengende. Fugløykalven var ikke et familiefyr. Lyktehuset med linseapparat er plassert på toppen av et lavt åttekantet betongtårn. Det var montert 5 klippapparater. Farlige grunner nordøst for øya førte til at fyret opprinnelig var skjermet med 21 sektorer, senere 19, som det høyeste antallet for noe fyr i Norge. Fyrvokterboligen hadde tre leiligheter med to rom og kjøkken. I kjelleren var det husholdningsrom, arbeidsrom og bryggerhus. Det var et uthus til boligen. Naustet ble bygget i betong. Det lå så høyt at landinga hadde to plattformer med kraner for å heise opp båten. Fra den nedre plattformen gikk det løypestreng opp til boligen. Det ble også bygget en landing på vestsiden av øya i reserve. Fugløykalven ble elektrifisert i 1955-56. Dieselaggregatene ble plassert i maskinhuset i tårnfoten. Boligen ble samtidig modernisert med felles kjøkken og oppholdsrom, og nye værelser til fyrvokterne. Betjeningen ble utvidet til fire mann. Etter 1985 foregikk vaktavløsninga med helikopter. Fugløykalven ble automatisert og avbemannet i 2003. Fugløykalven er trolig den mest isolerte fyrstasjonen i landet med 20 kilometer åpent hav til nærmeste nabo. Fyret har vært regnet som en av de hardeste arbeidsplassene i fyrvesenet.
Vernestatus	Fyrstasjonen er fredet etter kulturminneloven §15 (bygninger) og §19 (området).
Formålet med fredningen	Formålet med fredningen av Fugløykalven fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg tilknyttet sjøfart, fyrvesen og kystkultur med fyrtårn og øvrige bygninger på fyrstasjonen og området rundt fyrstasjonen.
Fra Riksantikvarens frednings-begrunnelse	”Fyrbygningen har bygningshistorisk interesse som et godt eksempel på denne type tårn. Fyrbygningen har stor miljøbetydning med den dramatiske beliggenheten på toppen av Fugløykalven og i forhold til naturomgivelsene.” (Fra Nasjonal verneplan for fyrstasjoner). Det er spesielt fyrstasjonens beliggenhet Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi. Riksantikvaren finner videre at det er hjemmel for å frede det avsatte området i henhold til bestemmelsen i §19. Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede hele øya for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.
Fyrstasjonens egenart, sårbarhet og tålegrense	Fyret er et innseilingsfyr, og ligger på toppen av den høye holmen med bratte fjellsider ned mot sjøen. Holmen har lite vegetasjon bortsett fra tuster med gress. En bratt sti og en lengre betong-trapp leder ned mot naust og landing mot øst. Tilsvarende adkomst er laget mot landing på vestsiden av holmen.
Kystverkets føringer for ny bruk og videre utvikling	Fyrstasjonen er ikke utleid. Den er svært vanskelig tilgjengelig, og det finnes verken vann eller strøm på stedet. Det vil være krevende å legge til rette for eventuell ny bruk, og driftsform må vurderes nøye.

FYRTÅRNET

Bygningens navn	Fyrtårn
Nummer i Askeladden	87441-1
GAB nr.	191956516
Byggnr. i fredn.vedtak	1
Byggeår	1916
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Fyrtårn
Fredningsomfang	Eksteriør og interiør
Navigasjonsinstallasjon	2. ordens linse

Bygningsbeskrivelse	Det åttekantede fyrtårnet er bygget i betong og malt hvitt. Fyrtårnet har tilbygg med flatt tak som fungerer som inngangsparti. Det store lyktehuset av støpejern er malt rødt. Et galleri med rødlakkert rekkverk går rundt lyktehuset. Lyktehuset har en stor, sylindrisk lykt. Maskinhuset er i tårnfoten.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpt betong 7. Ytterdører: Isolert og platekledd tredør, hvitmalt. 8. Vinduer: Trevinduer i 1. etasje. Ett og to lags glass. Støpejern i 2. etasje/fyrlykt. 9. Tak: Kjegle av metallplater. 10. Taktekking: Metallplater 11. Takrenner og nedløp: Integrert i takflaten. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Enkle trevegger. 16. Etasjeskiller: Betong 17. Innvendige trapper: Støpejern 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon 20. Galleri og balkong: Støpt betong med snøskjerm av treverk montert på stålrør.
Endringshistorikk	Enkelte endringer har funnet sted i 1. etasje som konsekvens av endringer i maskineri og teknologiske løsninger.
Retningslinjer for videre utvikling	Det er verken nødvendig eller ønskelig med bygningsmessige endringer av fyrtårnet. Det skal normalt ikke være adgang til selve navigasjonsinstallasjonen for andre enn Kystverkets personell. Eventuell tilgang for besøkende skal være regulert i en egen instruks, og skal bare skje i følge med ansvarlig person.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper. Endring av eksisterende eller montering av ny fast innredning / installasjon er søknadspliktig. Dette gjelder også i forbindelse med Kystverkets egen virksomhet.

Ventil 60x60
N
Tavlerom
Mask.rom
Gang
Se tegn.nr. 80 M 58
Ventil 60x60
Fugløykalven fyr
Arr. mask.hus
Målestokk 1:50
Tegn. Nr. S. 27-8-54
bygn. tekn. kontor
Erstatning for:
FYRVESENET.
39
Tegn. nr: 23.
Erstattet av:

Fugløykalven fyr Snøsjerm	Målestokk 1:20	Tegn. Ar. S. 25-2-54. bygn. tekn. kontor.
FYRVESENET.	39II	Tegn. nr. 22

FYRTÅRNET PÅ FUGLØYKALVEN FYR
2. ETASJE PLAN

Fasader mot nordvest

Detalj av fyrlykt og snøskjerm

Fasader mot sydvest

Maskinrommet

Hoveddør / inngang i 1. etasje

Til v.: Snøskjerm / Treverk og jernrør
Under: Batteribank i fyrlykt.

BOLIGEN

Bygningens navn	Bolig
Nummer i Askeladden	87441-2
GAB nr.	191970047
Byggnr. i fredn.vedtak	2
Byggeår	1916
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Bolig
Fredningsomfang	Eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fasade mot nord-øst

Bygningsbeskrivelse	Boligen har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Et tilbygg med pulttak går langs hele nordre gavlvegg. Tilbygget fungerer som inngangsparti. Veggene er kledd med store, grå eternittplater, og taket er tekket med skifer. Huset har to piper og vippevinduer. Vindusrammene og vindskiene er malt brune.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong. 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Reisverkskonstruksjon kledd med eternittplater. 7. Ytterdører: Isolert og bordkledd mahognydør med spiler innerst og innfelt flassfelt. 8. Vinduer: Husmorvinduer med vippehengsler og isolerglass. Hvitmalt. 9. Tak: Saltak. 10. Taktekking: Skifer. 11. Takrenner og nedløp: Glassfiber renner, plast nedløpsrør. 12. Beslag: Mønepanner av støpejern 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trekledning/plater 16. Etasjeskiller: trebjelkelag 17. Innvendige trapper: lukket og malt tretrapp 18. Piper og ildsteder: 2 pipestokker 19. Luker og ventilasjon: en del ventilhetter i yttervegger 20. Galleri og balkong: Ingen 21. Diverse: Ingen
Endringshistorikk	Enkelte endringer i planløsning ved overgang til tørnstasjon. Vinduer er skiftet til H-vinduer.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper. Når det blir behov for større istandsetting, kan det vurderes om eksisterende uttrykk skal videreføres, eller om det skal gjøres en tilbakeføring til et tidligere, dokumentert uttrykk. Tiltaket vil være søknadspliktig.

Plan 1. etasje

Plan kjeller

Plan loft

Fyrstasjonen sett mot nord

Boligen sett mot vest

Boligen sett mot øst

Hovedinngang

Fasade mot nord

Fasade mot syd

Over: Trapp mellom 1. etasje og loft

Over: Bad i 1. etasje

Under: Kjøkken i 1. etasje

Over t.v.: 2 soverom i 1. etasje.
Over: Trapp til loft.

Under: Stue i 1. etasje

Soverom på loft mot syd.

Trapp til loft

Sovealkove i gang på loft

Kjellerrom

Bod i kjeller

Stort uthus

Bygningens navn	Uthus
Nummer i Askeladden	87441-3
GAB nr.	191970055
Byggnr. i fredn.vedtak	3
Byggeår	1916
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Uthus
Fredningsomfang	Eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fasade mot sydvest

Bygningsbeskrivelse	Det store uthuset har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med sorte bølgeplater. Dørene, vindusrammene og vindskiene er hvite med blå belistning.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong. 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Reisverkskonstruksjon kledd med eternittplater. 7. Ytterdører: Speilfyllingsdør, malt hvit. 8. Vinduer: Enkle trevinduer med horisontal midtspross og fast karm. Hvitmalte. 9. Tak: Saltak. 10. Taktekking: Sorte metall takplater. 11. Takrenner og nedløp: Glassfiber renner, plast nedløpsrør. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Ingen 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag 17. Innvendige trapper: Åpen trestige 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ingen 20. Galleri og balkong: Ingen 21. Diverse: Ingen
Endringshistorikk	Enkelte endringer i planløsning ved overgang til tørnstasjon. Tre arbeidsrom er gjort om til ett stort arbeidsrom. Fasaden mot vest hadde opprinnelig tre inngangsdører. Nå bare en.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

Over: Uthusets tidligere fasade mot sydvest.

Over: Uthusets tidligere planløsning (fra tegning i 1954).

Uthus
til
Fuglökalven Fyr
1/50

Over: Uthusets nåværende planløsning.

Fasade mot sydvest

Hjørne mot øst

Interiør, sett mot syd

Vegg mot nord

Lite uthus

Bygningens navn	Lite Uthus
Nummer i Askeladden	87441-4
GAB nr.	191951646
Byggnr. i fredn.vedtak	4
Byggeår	1916
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Utedo
Fredningsomfang	Eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fasade mot øst

Bygningsbeskrivelse	Det lille uthuset har bindingsverkskonstruksjon og pulttak. Veggene er kledd med stående, hvitmalt panel, og taket er tekket med skiferheller. Dørene er malt hvite.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong. 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Reisverkskonstruksjon kledd med tømmermannspanel. 7. Ytterdører: Panelte tredører, malt hvite. 8. Vinduer: Enkle trevinduer med fast karm. Hvitmalte. 9. Tak: Pulttak. 10. Taktekking: Diagonallagt firkantskifer. 11. Takrenner og nedløp: Ingen 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Enkle trevegger med panelkledning. 16. Etasjeskiller: Ingen 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ingen 20. Galleri og balkong: Ingen 21. Diverse: Ingen
Endringshistorikk	Enkelte endringer i planløsning ved overgang til tørnstasjon. Tre arbeidsrom er gjort om til ett stort arbeidsrom. Fasaden mot vest hadde opprinnelig tre røde inngangsdører.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

Planløsning av Lite uthus/utedo.

Naust

Bygningens navn	Naust
Nummer i Askeladden	87441-5
GAB nr.	191970039
Byggnr. i fredn.vedtak	5
Byggeår	1916
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Naust
Fredningsomfang	Eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fasade mot øs

Bygningsbeskrivelse	Naustet er bygget i betong med hvelvet tak. Den ene gavlveggen er bygget inntil fjellsiden. Vindusrammene og dørene er malt røde. Foran naustet ligger det en stor betonglanding med kran.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong. 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpt betong 7. Ytterdører: Stål / aluminium og panelt ramtredør på siden. 8. Vinduer: Enkle trevinduer med horisonatal spross / fast karm. Rødmalte. 9. Tak: Buet tak 10. Taktekking: Støpt betong (tidl. med membran) 11. Takrenner og nedløp: Ingen 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Ingen. 16. Etasjeskiller: Ingen 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ingen 20. Galleri og balkong: Ingen 21. Diverse: Ingen
Endringshistorikk	Få endringer. Utskifting av f.eks. port pga slitasje/værpåkjenninger.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen kan være egnet til ny bruk. Vanskelig tilgjengelig. Skadet landing og defekt kran.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

Fugløykalven fyr
Naust
1:50
FYRVESENET.
39 II
38
8000
1305
1820
1830
1750
1325
6,5 12
7,5 x 21,5
6,5 x 12
6,5 x 12
6800
N

Hjørne mot sydøst

Fasade mot nordvest

Inngang mot øst

Port sett fra innsiden

Foto mot bakvegg

Foto mot inngangsport

Vindu mot syd

Detalj av vindu

Vindu mot syd

Inngangsdør mot syd

Fasade mot syd

Det fredete området

Fra Riksantikvarens fredningsvedtak:
Omfanget av fredningen: Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter hele øya som fyrstasjonen ligger på. Innenfor fredningsområdet er det foruten bygningene kulturminner som betongbelegg og legjerder i tre mellom husene, betongtrapper, løpestreng og to landinger.
Formålet med fredningen: Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede hele øya for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.
Fredningsbestemmelser: Det fredete området Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen.
Kystverkets kommentarer:
Skjøtsel av området: Ved skjøtsel av uteområdet skal det tas utgangspunkt i nåværende, eventuelt tidligere situasjon.
Skilting: All utendørs skilting er søknadspliktig. Det skal legges opp til en nøktern og enhetlig bruk av skilting. Skiltingen skal være i tråd med Kystverkets retningslinjer for skilting, og hovedformålet er formidling av fyrstasjonens historie. Andre offentlige myndigheters skilting skal i størst mulig grad tilpasses Kystverkets skilting.
Annet: Innenfor fredningsområdet er det foruten bygningene kulturminner som betongbelegg og legjerder i tre mellom husene, betongtrapper, løpestreng og to landinger. Disse skal ivaretas.

Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner 01.01.2020

REGION	Fredete fyrstasjoner	Bygninger i Kystverkets eie	IKKE fredete fyrstasjoner	Bygninger i Kystverkets eie	SUM
SØRØST	22		8		30
	Torbjørnskjær		Struten		
	Homlungen		Strømtangen, Fredrikstad		
	Færder		Digerudgrunnen		
	Store Færder (ruin)		Steilene		
	Svenner		Tvistein		
	Stavernsodden		Langøytangen	delvis	
	Jomfruland		Songvår		
	Strømtangen, Kragerø		Søre Katland		
	Stavseng				
	Lyngør				
	Ytre Møkkalasset				
	Store Torungen				
	Lille Torungen				
	Sandvigodden				
	Homborsund				
	Grønningen				
	Oksøy				
	Ryvingen				
	Hatholmen				
	Lindesnes				
	Markøy				
	Lista				
VEST	12		11		23
	Eigerøy	delvis	Lille Prestskjær		
	Feistein		Viberodden		
	Kvitsøy		Flatholmen		
	Geitungen		Fjøløy		
	Utsira		Ryvarden	delvis	
	Røværsholmen		Holmengrå		
	Slåtterøy		Kvanhovden		
	Hellisøy		Hendanes		
	Utvær		Ulvesund		
	Geita		Skongenes		
	Ytterøyane		Kråkenes		
	Stabben				
MIDT-NORGE	19		16		35
	Runde		Svinøy		
	Grasøyane		Flåvær		
	Hogsteinen		Lepsøyrev		
	Alnes	delvis	Erkna		
	Ulla		Storholmen		
	Ona	delvis	Flatflesa		
	Kvitholmen		Bjørnsund		
	Grip		Hestskjær		
	Haugjegla		Stavenes		
	Sletringen		Tyrhaug		
	Sula	delvis	Skalmen		
	Vingleia		Terningen		
	Halten		Finnvær		
	Kjeungskjæret		Asenvågøy		
	Kaura		Grinna		
	Buholmråsa		Gjeslingene		
	Kya				
	Nordøyan				
	Sklinna				
NORDLAND	10		8		18
	Bremstein		Ytterholmen		
	Åsvær		Træna		
	Myken		Kalsholmen		
	Landegode		Tennholmen		
	Måløy-Skarsholmen		Barøy		
	Tranøy		Moholmen		
	Skrova		Glåpen		
	Skomvær		Værøy		
	Anda				
	Andenes				
TROMS OG FINNMARK	7		3		10
	Hekkingen		Torsvåg		
	Fugløykalven		Fruholmen		
	Slattnes		Helnes		
	Kjølnes				
	Makkaur				
	Vardø				
	Bøkfjord				
	70		46		116

Senter for eiendom og kultur

SAKSBEHANDLER
førstekonsulent Liv Nygaard
DERES REF.

VÅR REF.
98/02878 -9
Ark. B-442

INNVALGSTELEFON
22 94 04 93
DERES DATO

VÅR DATO

16 APR. 1999

TELEFAKS
22 94 04 07

GJENPART

RIKSANTIKVAREN

- Kystverket 5. distrikt
- Karlsøy kommune
- Troms fylkeskommune

FUGLEØYKALVEN FYRSTASJON - GNR. 53 BNR. 2 (STATEN V/ KYSTVERKET) - KARLSØY KOMMUNE

VEDTAK OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV OM KULTURMINNER §§ 15 OG 19, JFR. § 22

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 §§ 15 og 19, jfr. § 22, fatter herved Riksantikvaren vedtak om fredning av Fugløykalven fyrstasjon, gnr. 53 bnr. 2.

Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet til Riksantikvaren ved departementets vedtak av 30. juni 1989 med endringer fastsatt 23. desember 1992.

Omfanget av fredningen

Fredningsvedtaket omfatter fyrtårn med fyrlykt og øvrige bygninger på fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 15:

1. Fyrtårn
2. Bolig
3. Stort uthus
4. Lite uthus
5. Naust

Tallene refererer seg til vedlagte kart fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

Fredningen gjelder fyrtårnets eksteriør og interiør og de øvrige bygningenes eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter hele øya som fyrstasjonen ligger på.

Dronningensgate 13
Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo
Dok.navn: h:\fyr\troms\fugl¥yka\vedtak.doc
Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 Internett: riksantikvaren@ra.dep.no

Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 1. oktober 1998 og påført Riksantikvarens stempel, vedlegg 1.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen av Fugløykalven fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg tilknyttet sjøfart, fyrvesen og kystkultur med fyrtårn og øvrige bygninger på fyrstasjonen og området rundt fyrstasjonen.

Fredningsbestemmelser

De følgende fredningsbestemmelsene er fastsatt med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19. Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid samt forskrift om faglig ansvarsfordeling.

1. Riving
Det er ikke tillatt å rive bygningene eller deler av disse.

2. Ombygging
a) Fyrtårnet
Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør.

b) De øvrige bygningene
Det er ikke tillatt å bygge om bygningenes eksteriør eller interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

3. Utskifting av materialer mm.
a) Fyrtårnet
Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningens eksteriør eller interiør, er ikke tillatt.

b) De øvrige bygningene
Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningenes eksteriør, er ikke tillatt.

4. Tilbakeføring
Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på dokumentert grunnlag og etter godkjennelse av forvaltningsmyndighet.

5. Vedlikehold
Vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

6. Det fredete området
Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen.

7. Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.

Følger av fredningen

Når det gjelder behandling av fredete områder, bygninger og anlegg, vises det til bestemmelsene i lov om kulturminner §§ 15a-19 og 21 samt fredningsbestemmelsene over.

I henhold til Miljøverndepartementets vedtak om delegering av 30. juni 1989 med endringer av 23. desember 1992 er forvaltningen av fredete områder, bygninger og anlegg lagt til den enkelte fylkeskommune. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunen, jfr. forvaltningsloven § 28.

I henhold til lov om kulturminner §§ 15a og 19 kan departementet i særlige tilfelle gi dispensasjon fra fredningen for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet eller området. Denne dispensasjonsmyndigheten er i henhold til forskrifter av 23. desember 1992 delegert til den enkelte fylkeskommune.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i verk alle typer bygningsmessige arbeider og utomhusarbeider utover vanlig vedlikehold innenfor det fredete området. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes. Er det tvil om et tiltak er å anse som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen kontaktes.

Det er eier som har ansvaret for det løpende vedlikehold av fredete bygninger, anlegg og områder.

Bakgrunn for fredningssaken

Fredningen av Fugleøykalven fyrstasjon har sin bakgrunn i et samarbeid mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren om utarbeidelse av en plan for bevaring og bruk av fyrstasjonene i landet. På grunnlag av planen er det valgt ut et representativt utvalg av landets fyrstasjoner som skal vernes gjennom fredning.

Fyrstasjonene langs kysten er markante kulturminner som på en spesiell måte er med på å karakterisere Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. Fyrstasjonene har både kulturhistorisk og arkitektonisk verdi; kulturhistorisk ved deres tilknytning til sjøfart, fyrvesen og kystkultur og arkitektonisk ved deres særegne form og plassering. Oppbyggingen og utviklingen av et landsomfattende fyrsystem med over 200 fyrstasjoner spredt langs hele kysten, er et av de mest omfattende prosjekter den norske stat har gjennomført.

I dag er fyrstasjonene utsatt for store forandringer med hensyn til bruk og drift. Dette har gjort det nødvendig å ta stilling til hvilke fyrstasjoner som skal bevares i sin nåværende form. Gjennom fredning vil Riksantikvaren legge antikvariske prinsipper og retningslinjer til grunn for den videre behandling og bruk av fyrstasjonene. Dessuten ønsker Riksantikvaren at fyrstasjonene skal ha fredningsstatus som kulturminner av nasjonal verdi og interesse.

Eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Staten ved Kystverket står som eier av Fugløykalven fyrstasjon.

Fyrstasjonen er fredet som naturreservat etter lov om naturvern i verneplan for kystregionen for Troms, og fyrpersonalet er tillagt oppsyn med dette.

Fugleøykalven fyrstasjon som kulturminne. Beskrivelse av anlegget

Fugleøykalven fyrstasjon ligger nord for Fugløya på toppen av en høy holme med bratte fjellsider ned mot sjøen. Fyrstasjonen ble opprettet i 1916 og er et innseilingsfyr. Fyrbygningen er et åttekantet betongtårn av samme type som Sula fyrstasjon i Sør-Trøndelag. Bolig, uthus og tårn utgjør et tett, lite anlegg rundt en gårdsplass innebygget av høye gjerder. Taubane og en sti fører ned til landing og naust. Fugleøykalven fyrstasjon er regnet som en av landets mest isolerte stasjoner med usikre landingsforhold. Fugløykalven er omgitt av meget urent farvann. Det 2. ordens linseapparatet er derfor skjermet med 19 sektorer, det høyeste antall i landet.

Det åttekantede fyrtårnet (1) er bygget i betong og malt hvitt. Fyrtårnet har tilbygg med flatt tak som fungerer som inngangsparti. Det store lyktehuset i støpejern er malt rødt. Et galleri med rødmalt rekkverk går rundt lyktehuset. Lyktehuset har en stor, sylindrisk lykt. Maskinhuset er i tårnfoten.

Boligen (2) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Et tilbygg med pulttak går langs hele nordre gavlvegg. Tilbygget fungerer som inngangsparti. Veggene er kledd med store, grå eternittplater, og taket er tekket med skiferheller. Huset har to piper og vippevinduer. Vindusrammene og vindskiene er malt brune.

Det store uthuset (3) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med sorte bølgeplater. Dørene, vindusrammene og vindskiene er malt røde.

Det lille uthuset (4) har bindingsverkskonstruksjon og pulttak. Veggene er kledd med stående, hvitmalt panel, og taket er tekket med skiferheller. Dørene er malt røde.

Naustet (5) er bygget i betong med hvelvet tak. Den ene gavlveggen er bygget inntil fjellsiden. Vindusrammene og dørene er malt røde. Foran naustet ligger det en stor betonglanding med kran.

Innenfor fredningsområdet er det foruten bygningene kulturminner som betongbelegg og legjerder i tre mellom husene, betongtrapper, løpestreng og to landinger.

Fyrstasjonen er bemannet.

Nærmere beskrivelse

For nærmere beskrivelse av Fugløykalven fyrstasjons historie vises det til vedlagte utdrag fra «Norges fyr» (Bjørkhaug og Poulsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket

«Nasjonal verneplan for fyrstasjoner»s vurdering

I «Nasjonal verneplan for fyrstasjoner» er det gitt følgende vurdering av Fugleøykalven fyrstasjon:

«Fyrbygningen har bygningshistorisk interesse som et godt eksempel på denne type tårn. Fyrstasjonen har stor miljøbetydning med den dramatiske beliggenheten på toppen av Fugløykalven og i forholdet til naturomgivelsene.»

Det følger av lov om kulturminner § 15 at Riksantikvaren kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Videre kan Riksantikvaren i henhold til lov om kulturminner § 19 frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet.

På bakgrunn av vurderingen ovenfor finner Riksantikvaren at Fugløykalven fyrstasjon er et så verdifullt bygningsanlegg i både kulturhistorisk og arkitektonisk sammenheng at det oppfyller betingelsene for fredning etter bestemmelsen i § 15. Det er spesielt fyrstasjonens beliggenhet Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.

Riksantikvaren finner videre at det er hjemmel for å frede det avsatte området i henhold til bestemmelsen i § 19. Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede hele øya for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.

Saksgang frem til fredningsvedtaket

Varsel om igangsettelse av fredningssak ble i samsvar med lov om kulturminner § 22.1 meddelt Kystverket 5. distrikt, Karlsøy kommune og Troms fylkeskommune i brev av 6. september 1995. Samtidig ble meldingen kunngjort i Norsk lysingsblad, Troms Folkeblad A/S og Nordlys. Det er ikke kommet inn uttalelser til varselet.

Det ble deretter utarbeidet fredningsforslag som ble sendt på høring til berørte parter i brev av 19. oktober 1998. Forslaget ble samtidig lagt ut til offentlig ettersyn i Karlsøy kommune, Troms fylkeskommune samt kunngjort i Norsk lysingsblad, Troms Folkeblad A/S og Nordlys. Det er kommet inn to (2) uttalelser til fredningsforslaget; fra Kystverket 5. distrikt i brev av 16. november 1998 og fra Karlsøy kommune i brev av 20. november 1998.

Kystverket 5. distrikt har ingen bemerkninger til fredningsforslaget. Fredningsforslaget er i tråd med tidligere samarbeidsavtale mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren.

Karlsøy kommune har 18. november 1998 behandlet fredningsforslaget i formannskapet. Riksantikvarens fredningsforslag ble enstemmig vedtatt.

Fredningsforslaget av 19. oktober 1998 ble i brev av 15. januar 1999 oversendt Karlsøy kommune for behandling i kommunestyret.

Riksantikvaren har mottatt brev av 11. mars 1999 fra Karlsøy kommune. Karlsøy kommune vedtok å godkjenne fredningsforslaget for Fugløykalven fyrstasjon i kommunestyremøte 3. mars 1999. På bakgrunn av kommunestyrets vedtak og ovenstående begrunnelse finner Riksantikvaren det riktig å fatte vedtak om fredning av Fugløykalven fyrstasjon.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens fredningsvedtak kan påklages til Miljøverndepartementet, jfr. forvaltningslovens § 28. Eventuell klage skal stiles Miljøverndepartementet, men sendes Riksantikvaren. Klagesfrist er 3 uker innen mottakelsen av fredningsvedtaket.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med lov om kulturminner § 22.5.

Vennlig hilsen

Nils Marstein
riksantikvar

Unni Grønn

Vedlegg: - Kart, datert 1. oktober 1998
- Kopi av utdrag fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

Gjenpart
m/vedlegg: - Miljøverndepartementet
- Kystdirektoratet
- Troms fylkeskommune, Kulturetaten
- Fylkesmannen i Troms, Miljøvernavd.

Likelydende brev til:

Kystverket 5. distrikt
Postboks 263
9751 Honningsvåg

Karløy kommune
9130 Hansnes

Troms fylkeskommune
Postboks 25
9001 Tromsø

FUGLØYKALVEN FYRSTASJON (STATEN V/ KYSTVERKET)
GNR. 53 BNR. 2 KARLSØY KOMMUNE

AVGRENSNING AV FREDNINGSOMR.

1. OKTOBER 1998, RIKSANTIKVAREN

Fugløykalven fyrstasjon

BELIGGENHET:
I ytre Fugløysund, på liten øy ca. 1 km nord for Fugløy. 70 19,0 20 09,3. G.nr. 37, b.nr. 2, Karlsøy kommune

OPPRETTET:
1920

FYRBYGNING:
Lavt hvitt steintårn, 8,5 m

LYSKARAKTER:
Grp.okk. 2 fm. Sektorer: 2 to-klipp-, 4 klipp-, 8 hvite og 5 fargede

LYSSTYRKE:
38 400 cd (2. orden)

LYSETS HØYDE:
41,1 m over høyvann

LYSVIDDE:
17,4 n mil

BRENNETID:
10.8.—26.4.

I st.prp. for 1916—17 ble det bevilget et første terminbeløp på kr. 15 000,- etter et overslag på kr. 83 000,-. Blant annet ble det uttalt at det i tillegg til fyret på Koja (Torsvåg) var nødvendig å få et fyr også på østsiden av Vanna, til veiledning for fiskerne på havet nord og øst for Fugløy og Vanna. Det beste sted for dette fyret var på Fugløykalven. Farlige grunner inntil 15 n mil nordøst for den påtenkte fyrplassen krevde et fyr med meget stor lysstyrke, derfor hadde man til hensikt å bruke en 2. ordens linse. Det ville bidra til at fyret under alminnelig siktbart vær også kunne benyttes som innseilingsfyr for fartøyer fra Ishavet på vei inn til leden vestenom Sørøya. På grunn av det forholdsvis store fyrapparatet og av hensyn til stedets isolerte beliggenhet med vanskelige landingsforhold, regnet man med at betjeningen måtte bestå av fyrvokter og en reserveassistent i minst seks måneder.

En del sprengningsarbeider ble utført i 1917, men først i 1919 ble bygningsarbeidene påbegynt. Det var ofte store vansker med å få bragt i land materialer og utstyr, og arbeidet stoppet til dels opp når uværsperioder satte inn.

I budsjettet for 1919—20 ble det gitt et nytt overslag på hele kr. 211 000,-, hvorav en vesentlig del skyldtes inflasjonen. Allerede under byggingen ble det klart at betjeningen av fyret måtte økes til fyrvokter og to assistenter.

Det ble satt opp en bolig med to leiligheter i første etasje, hver på to værelser og kjøkken og en tilsvarende i annen etasje. I kjelleren ble det innredet husholdningsrom, bryggerhus og arbeidsrom. Et 2. ordens linseapparat (midtparti) ble

Fugløykalven fyrstasjon sett fra sydvest. Hovedlanding med kran og naust til høyre, reservelanding ses rett ned fra fyret. Foto 1980.

1 Tårn
2 Bolig
3 Utskus
4 Utskus
5 Naust
Gleis
Fugløykalven fyrstasjon
0m 10 20
N

246

T.v.: *Tegning etter kroki fra 1954, rev. 1980.*
Over: *Besøkende tar seg tid til å beundre fyrmesterens modellkunst. Foto 1980.*

plassert i et sylindrisk lyktehus som var 5 m i diameter og stod på toppen av et åttekantet betongtårn. Det var montert 5 klippapparater, og fyrlyset ble skjermet med hele 21 sektorer (senere redusert til 19), som er det høyeste antall for noe fyr i Norge.

Et uthus ble satt opp i forbindelse med boligen. Naustet ble bygd i betong og lå så høyt at det måtte bygges to plattformer med tilhørende kraner for å få heist båten opp. Fra nedre plattform var det strukket løypestreng opp til boligen. Et reserve nødlandingskar ble bygd på vestsiden av øya.

I 1955—56 ble fyrstasjonen elektrifisert med strøm fra egne dieselaggregater, som ble plassert i maskinhus i tårnfoten. Boligen ble modernisert med fellesrom, kjøkken, tre soverom og bad i første etasje og ett soverom og ett disponibelt rom på loftet. Betjeningen ble utvidet til fire mann.

Fugløykalven er sannsynligvis den mest isolerte fyrstasjonen i landet. Til nærmeste nabo er det 20 km over åpent hav. I uker kan øya være utilgjengelig på grunn av høy sjø. Selv i vindstille er det vanskelig og risikabelt å komme seg i land fra eller ombord i en båt. Ikke desto mindre var Aksel Henriksen fyrbetjent der i 38 år til han nådde aldersgrensen i 1970. Da han søkte om å få fortsette, fant fyrdirektøren å måtte avslå søknaden.